

Asia: VN/17575/2021-OKM-72

Luonnos hallituksen esitykseksi SORA-säännösten muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne esitykseen sisältyvistä ehdotuksista

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi SORA-säännösten muuttamisesta. Esityksen tavoitteena on täsmentää opiskelijaksi ottamisen esteitä, opiskeluoikeuden peruuttamista, huumausainetestausta, opiskeluoikeuden pidättämistä sekä näihin liittyviä tiedonsaanti- ja menettelysäännöksiä.

Arene pitää esityksen tavoitteita pääosin kannatettavina. Ammattikorkeakoulut kouluttavat osaajia aloille, joilla opiskelijat toimivat jo opintojen aikana käytännön tehtävissä ja harjoitteluissa potilas- ja asiakasturvallisuuden, alaikäisten turvallisuuden, liikenneturvallisuuden sekä haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden turvallisuuden kannalta vaativissa ympäristöissä. Tämän vuoksi SORA-sääntelyllä on ammattikorkeakouluille merkittävä käytännön, oikeudellinen ja koulutuspoliittinen merkitys.

Arene korostaa, että SORA-sääntelyä tulee kehittää siten, että korkeakouluilla on selkeät ja oikeasuhtaiset keinot toimia turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Samalla on varmistettava opiskelijan oikeusturva, yhdenvertaisuus, kuuleminen, tietosuoja, muutoksenhaku sekä mahdollisuus tukeen ja ohjaukseen.

Lausunnon ydinkohdat

Arene kannattaa SORA-sääntelyn selkeyttämistä. Nykyinen sääntely sisältää käytännön tulkintaongelmia erityisesti prosessin vireilletulon, tiedonkulun, huumausainetestauksen, opiskeluoikeuden pidättämisen ja harjoitteluun osallistumisen rajaamisen osalta.

Arene pitää perusteltuna, että opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian vireilletulo ja päätyminen määritellään nykyistä täsmällisemmin. Jatkovalmistelussa tulee kuitenkin selventää, mitä korkeakoulu voi kirjata ja käsitellä ennen varsinaisen SORA-prosessin käynnistymistä.

Arene kannattaa mahdollisuutta rajata opiskelijan osallistumista käytännön tehtäviin tai harjoitteluun määräajaksi silloin, kun turvallisuus sitä edellyttää. Rajaus on opiskelijan kannalta oikeasuhtaisempi keino kuin koko opiskeluoikeuden laaja pidättäminen, jos muut opinnot voivat jatkua turvallisesti.

Rikosrekisteriotteen pyytämismahdollisuuden laajentaminen tilanteisiin, joissa opiskelija toimii olennaisesti iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa, on perusteltua. Sääntelyn tulee kuitenkin olla täsmällistä ja tietosuojan kannalta tarkkarajaista.

Arene kannattaa opiskeluoikeuden pidättämistä koskevan päätösvallan siirtämistä ammattikorkeakoulun hallitukselta rehtorille. Tämä sujuvoittaa menettelyä ja vähentää arkaluonteisten opiskelijatietojen tarpeetonta käsittelyä laajassa toimielimessä.

Jälkiohjauksen vahvistaminen on opiskelijan kannalta tärkeää, mutta se ei ole ammattikorkeakouluille kustannusneutraali uusi tehtävä. Lain perusteluissa tulee täsmentää jälkiohjauksen sisältö, kesto ja vastuunjako.

Avoimen ammattikorkeakoulun, polkuopintojen ja muiden erillisten opintojen suhde SORA-sääntelyyn tulee ratkaista selkeästi. Tämä on tärkeää erityisesti silloin, kun opintoihin sisältyy harjoittelua tai muita asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta merkityksellisiä käytännön tehtäviä.

Ammattikorkeakoulut tarvitsevat valtakunnallisen SORA-oppaan. Oppaan tulee olla käytännönläheinen ja valmisteltu yhdessä OKM:n, STM:n, valvontaviranomaisten, opiskeluterveydenhuollon, hyvinvointialueiden, korkeakoulujen ja opiskelijoiden kanssa.

Uusia tehtäviä ei tule säätää ilman realistista vaikutusten arviointia, ohjeistusta ja toimeenpanon edellytyksiä. SORA-uudistus lisää ammattikorkeakoulujen hallinnollista, juridista ja ohjauksellista työtä.

Lausunnon tiivistelmä

Arene pitää SORA-säännösten uudistamista tarpeellisenä. Esitysluonnos vastaa useisiin käytännössä tunnistettuihin ongelmiin ja vahvistaa ammattikorkeakoulujen mahdollisuuksia toimia tilanteissa, joissa opiskelijan osallistuminen harjoitteluun tai käytännön tehtäviin voi aiheuttaa todellisen turvallisuusriskin.

Ammattikorkeakoulujen näkökulmasta erityisen kannatettavia ovat SORA-prosessin vireilletulon täsmentäminen, Lupa- ja valvontavirastolle annettavien tietojen selkeyttäminen, rajatut turvaamistoimet käytännön tehtävissä ja harjoittelussa, rikosrekisteriotteen pyytämisen laajentaminen iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden suojaamiseksi sekä opiskeluoikeuden pidättämistä koskevan päätösvallan siirtäminen rehtorille.

Arene korostaa kuitenkin, että sääntelyn toimeenpano edellyttää valtakunnallista ohjeistusta, henkilöstön perehdyttämistä, opiskeluterveydenhuollon toimivia prosesseja, tietosuojan täsmällistä huomioimista sekä selkeää vastuunjakoa korkeakoulun, harjoittelupaikan, hyvinvointialueen ja viranomaisten välillä.

SORA-menettelyjen tulee olla viimesijaisia ja oikeasuhtaisia. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista tulee arvioida tuki, ohjaus, kohtuulliset mukautukset, opiskeluterveydenhuollon mahdollisuudet sekä vaihtoehtoiset opintopolut. Uudistuksen tulee vahvistaa samanaikaisesti opiskelijan oikeusturvaa, potilas- ja asiakasturvallisuutta sekä ammattikorkeakoulujen mahdollisuuksia järjestää työelämälähtöistä koulutusta turvallisesti.

Yleiset kommentit

Arene pitää esityksen perussuuntaa oikeana. SORA-sääntelyn tarkoituksena on turvata opintojen aikainen turvallisuus tilanteissa, joissa opiskelija toimii käytännön tehtävissä, harjoitteluissa tai muissa oppimisympäristöissä, joissa toisten henkilöiden turvallisuus voi vaarantua. Ammattikorkeakoulujen kannalta tämä konkretisoituu erityisesti sosiaali- ja terveysalan, kasvatus- ja ohjausalan, liikunnan, merenkulun sekä muiden turvallisuuskriittisten koulutusten harjoitteluissa.

Samalla SORA-sääntelyllä puututaan opiskelijan oikeuteen opiskella ja suorittaa tutkinto. Siksi sääntelyn on oltava tarkkarajaista ja sen soveltamisen valtakunnallisesti yhdenmukaista. Epäselvä sääntely voi johtaa kahteen ongelmaan: korkeakoulut eivät uskalla toimia tilanteissa, joissa turvallisuus edellyttäisi puuttumista tai toisaalta opiskelijoiden oikeuksia rajoitetaan tavalla, joka ei ole välttämätön tai oikeasuhtainen.

Arenen näkemyksen mukaan esitysluonnos vahvistaa korkeakoulujen toimintamahdollisuuksia, mutta jatkovalmistelussa tulee vielä varmistaa toimeenpanon edellytykset. Korkeakouluille ei tule säätää uusia vastuita ilman riittävää resurssointia, ohjeistusta, tietojärjestelmävalmiuksia, henkilöstön osaamista ja opiskeluterveydenhuollon toimivaa yhteistyötä.

Näkemyksenne esitykseen sisältyvistä ehdotuksista

Arene kannattaa opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian vireilletulon ja päättymisen täsmentämistä. Tämä parantaa opiskelijan oikeusturvaa ja korkeakoulujen mahdollisuutta toimia yhdenmukaisesti. Jatkovalmistelussa tulee kuitenkin selventää vireilletuloa edeltävän vaiheen oikeudellinen luonne. Ammattikorkeakouluissa voi syntyä tilanteita, joissa opiskelijan toimintakykyyn, harjoittelun turvallisuuteen tai päihteiden käyttöön liittyviä havaintoja joudutaan käsittelemään jo ennen varsinaista SORA-menettelyä. Korkeakouluille tulee olla selvää, mitä tietoja voidaan kirjata, millä oikeusperusteella ja milloin asiasta muodostuu hallinnollinen SORA-prosessi.

Arene kannattaa Lupa- ja valvontavirastolle annettavien tietojen täsmentämistä. On perusteltua, että viranomaisella on tehtäviensä kannalta välttämättömät tiedot silloin, kun kyse on sosiaali- ja terveysalan opiskelijan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta. Samalla on tärkeää, että tiedonantovelvollisuus kattaa myös vireilläolon päättymisen. Jos SORA-prosessi ei johda opiskeluoikeuden peruuttamiseen, tämän tulee näkyä myös viranomaiselle välittyvässä tiedossa.

Arene pitää rikosrekisteriotteen pyytämismahdollisuuden laajentamista iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden parissa toimimiseen perusteltuna. Muutos tunnistaa nykyistä paremmin sosiaali- ja terveysalan toimintaympäristön ja haavoittuvassa asemassa olevien asiakas- ja potilasryhmien suojelun tarpeen. Jatkovalmistelussa tulee kuitenkin täsmentää, mitä tarkoitetaan sillä, että opiskelija toimii iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa. Sääntelyn tulisi kohdistua tilanteisiin, joissa opiskelija toimii henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa, hoidossa, huolenpidossa, avustamisessa tai muussa vastaavassa tehtävässä, jossa turvallisuusriski voi tosiasiallisesti konkretisoitua.

Arene kannattaa ehdotusta, jonka mukaan opiskelijalta voidaan määrääjäksi evätä osallistuminen käytännön tehtäviin tai harjoitteluun, jos hänet on määrätty huumausainetestiin tai jos

opiskelu oikeuden peruuttamista koskevan asian käsittelyn aikana on perusteltua epäillä, että opiskelija voi vaarantaa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden. Tämä on tärkeä turvaamistoimi. Se mahdollistaa nopean ja rajatun reagoinnin tilanteessa, jossa opiskelijan osallistuminen harjoitteluun voisi vaarantaa turvallisuuden, mutta jossa koko opiskelu oikeuden rajoittaminen ei ole välttämätöntä.

Osallistumisoikeuden epäämistä koskevan sääntelyn tulee kuitenkin olla täsmällistä. Korkeakoulujen on tiedettävä, kuka päätöksen tekee, miten se kirjataan, miten opiskelijaa kuullaan, miten päätös perustellaan ja miten opiskelijan oikeusturva varmistetaan. Jos käytännön tehtäviin tai harjoitteluun osallistumisen epääminen kestää pitkään, sillä voi olla merkittävä vaikutus opiskelijan opintojen etenemiseen. Tällöin oikeussuojakeinojen tulee olla selkeät.

Arene kannattaa opiskelu oikeuden pidättämistä koskevan päätösvallan siirtämistä ammattikorkeakoulun hallitukselta rehtorille. Tämä on perusteltua sekä menettelyn sujuvuuden että arkaluonteisten opiskelijatietojen käsittelyn näkökulmasta. Opiskelu oikeuden pidättämistä koskeva päätös voi edellyttää nopeaa reagointia, eikä yksittäisen opiskelijan terveydentilaan, toimintakykyyn tai rikostaustaan liittyviä tietoja ole tarkoituksenmukaista käsitellä laajassa hallituskokoonpanossa. Päätöksen tulee kuitenkin olla kirjallinen, perusteltu ja opiskelijan oikeusturvan kannalta selkeä.

Arene pitää pääosin perusteltuna, että opiskelu oikeus voidaan tietyin edellytyksin peruuttaa, jos opiskelu oikeuden pidättämistä koskevasta lainvoimaisesta päätöksestä on kulunut kuusi kuukautta eikä pidättämisen peruste ole lakannut. Opiskelu oikeuden pidättäminen ei voi jäädä pitkäaikaiseksi välitilaksi. Samalla tulee varmistaa, ettei peruuttamisesta muodostu automaattista seuraamusta tilanteessa, jossa opiskelijalla on tilapäinen terveydellinen, sosiaalinen tai muu toimintakykyyn vaikuttava syy viivästymiselle. Peruuttamisen tulee aina perustua yksilölliseen harkintaan, opiskelijan kuulemiseen ja asianmukaiseen selvitykseen.

Arene pitää opiskelijan oikeusturvan kannalta ymmärrettävänä ehdotusta, jossa opiskelijan siirtäminen toiseen koulutukseen sidotaan opiskelu oikeuden peruuttamista koskevaan päätökseen. Samalla on varottava, ettei sääntely heikennä mahdollisuutta varhaiseen ja opiskelijan kanssa yhdessä sovittuun opintopolun muutokseen. Joissakin tilanteissa opiskelijan kannalta paras ratkaisu voi olla hallittu siirtyminen toiseen koulutukseen ennen raskaan SORA-menettelyn käynnistämistä.

Arene pitää välttämättömänä, että avoimen ammattikorkeakoulun, polkuopintojen ja muiden erillisten opintojen suhde SORA-sääntelyyn ratkaistaan selkeästi. Korkeakoulutuksen rakenteet muuttuvat, ja opiskelijat voivat suorittaa tutkintoon sisällytettäviä opintoja jo ennen varsinaista tutkinto-opiskelijaksi siirtymistä. Jos avoimen ammattikorkeakoulun tai polkuopintojen opintoihin sisältyy harjoittelua tai muita asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta merkityksellisiä käytännön tehtäviä, sääntelyn tulee antaa korkeakouluille selkeä vastaus siihen, mitä SORA-säännöksiä sovelletaan ja missä vaiheessa.

Kommentit ehdotusten vaikutuksista

Arene arvioi, että esitysluonnoksella olisi myönteisiä vaikutuksia sääntelyn selkeyteen, opiskelijoiden oikeusturvaan ja opintojen aikaiseen turvallisuuteen. Ehdotukset parantavat ammattikorkeakoulujen mahdollisuuksia toimia tilanteissa, joissa opiskelijan osallistuminen harjoitteluun tai käytännön tehtäviin voi aiheuttaa todellisen turvallisuusriskin.

Vaikutukset eivät kuitenkaan rajoitu yksittäisiin SORA-prosesseihin. Muutokset edellyttävät ammattikorkeakouluilta sisäisten ohjeiden päivittämistä, henkilöstön perehdyttämistä, tietosuojakäytäntöjen tarkistamista, opiskelijaviestinnän täsmentämistä, yhteistyön vahvistamista opiskeluterveydenhuollon kanssa sekä harjoittelupaikkojen kanssa sovittujen toimintamallien päivittämistä.

Erityisesti sosiaali- ja terveysalalla vaikutukset kytkeytyvät hyvinvointialueisiin. Harjoittelupaikat ovat usein hyvinvointialueiden yksiköitä, joissa opiskelijan toimintakykyyn, päihteiden käyttöön tai turvallisuuteen liittyvät huomiot voivat nousta esiin käytännön työympäristössä. Sääntelyn tulee tukea sitä, että tieto kulkee lainmukaisesti ja oikea-aikaisesti korkeakoulun, harjoittelupaikan ja opiskeluterveydenhuollon välillä. Vastuunjaon on oltava selvä: harjoittelupaikka ei voi ratkaista opiskeluoikeutta koskevia kysymyksiä, mutta sen havaintojen tulee voida tulla käsiteltyksi korkeakoulun asianmukaisessa prosessissa.

Arene pitää esitysluonnoksen vaikutusarviointia ammattikorkeakoulujen osalta puutteellisenä. Vaikka SORA-menettelyjen lukumäärä ei ole suuri, yksittäiset prosessit ovat korkeakouluille juridisesti, hallinnollisesti ja opiskelijahuollollisesti vaativia. Esitys lisää ammattikorkeakoulujen työtä erityisesti rikosrekisteriotteiden tarkastamisessa, huumausainetestaukseen liittyvissä menettelyissä, osallistumisoikeuden epäämistä koskevassa päätöksenteossa, Lupa- ja valvontavirastolle tehtävissä ilmoituksissa, henkilötietojen käsittelyssä, sisäisten ohjeiden päivittämisessä, henkilöstön perehdyttämisessä sekä opiskelijan jälkiohjauksessa.

Arene katsoo, ettei esityksessä ole riittävästi arvioitu näiden velvoitteiden käytännön vaikutuksia ammattikorkeakouluihin. Uudistus edellyttää valtakunnallisen SORA-oppaan lisäksi malliprosesseja, päätöspohjia, tietosuojan soveltamisohjeita, henkilöstön koulutusta sekä selkeää vastuunjakoa korkeakoulujen, opiskeluterveydenhuollon, harjoittelupaikkojen, hyvinvointialueiden ja viranomaisten välillä. Mikäli ammattikorkeakouluille säädetään uusia tai laajenevia tehtäviä, toimeenpanon edellyttämät resurssit ja tukirakenteet tulee arvioida ja turvata osana jatkovalmistelua.

Rikosrekisteriotteen pyytämisen laajentaminen lisää korkeakoulujen hallinnollista työtä. Muutos on perusteltu, mutta sen toimeenpano edellyttää selkeää valtakunnallista ohjeistusta ja tietosuojan tarkkaa huomioimista. Sama koskee huumausainetestaukseen liittyviä menettelyjä. Jos testaukseen pääsy, todistuksen saaminen tai opiskeluterveydenhuollon arvio viivästyy, opiskelijan opinnot voivat pysähtyä pitkäksi aikaa. Tällainen tilanne on ongelmallinen sekä opiskelijan että korkeakoulun kannalta.

Arene pitää tärkeänä, että vaikutusten arviointia täydennetään ammattikorkeakoulujen osalta. Esityksessä tulee arvioida nykyistä tarkemmin ainakin seuraavat vaikutukset:

SORA-menettelyjen hallinnollinen ja juridinen kuormitus ammattikorkeakouluissa

rehtorin, opintopalvelujen, opettajien, harjoittelusta vastaavien ja opiskelijapalvelujen tehtävien kasvu

rikosrekisteriotteiden pyytämisen ja käsittelyn laajeneminen

huumausainetestauksen ja terveydentilan selvittämisen käytännön saatavuus

jälkiohjauksen toteuttamisen kustannukset ja vastuunjako

tietosuojan ja arkaluonteisten tietojen käsittelyn vaatimukset

vaikutukset harjoittelupaikkoihin ja hyvinvointialueisiin

avoimen ammattikorkeakoulun ja polkuopintojen rajapinnat

Jälkiohjauksen vahvistaminen on opiskelijan kannalta tärkeää. Opiskeluoikeuden peruuttaminen on opiskelijalle erittäin merkittävä ratkaisu, eikä opiskelijaa tule jättää yksin tilanteessa, jossa hänen opintopolkunsa katkeaa. Jälkiohjauksen tavoitteena tulee olla opiskelijan ohjaaminen joko muuhun koulutukseen, opiskelukyvyyn vahvistamiseen, terveydenhuollon palveluihin tai muihin tarkoituksenmukaisiin palveluihin.

Jälkiohjaus ei kuitenkaan ole ammattikorkeakouluille kustannusneutraali tehtävä. Se edellyttää ohjausosaamista, toimivia yhteistyökanavia ja selkeitä rajoja sille, mikä on korkeakoulun vastuu ja missä vaiheessa vastuu siirtyy esimerkiksi terveydenhuollolle, sosiaalipalveluille tai työllisyyspalveluille. Lain perusteluissa tulee täsmentää jälkiohjauksen sisältöä, kestoa ja vastuunjako.

Mitä näkemyksiä teillä on ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen yhteisestä SORA-oppaasta?

Arene kannattaa ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen yhteisen SORA-oppaan laatimista. Opas on välttämätön, jotta uudistettu sääntely saadaan toimeenpantua yhdenmukaisesti ammatillisessa koulutuksessa, ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa.

Oppaan tulee olla käytännönläheinen. Sen ei tule toistaa lakitekstiä yleisellä tasolla, vaan auttaa koulutuksen järjestäjiä ja korkeakouluja ratkaisemaan niitä kysymyksiä, jotka nousevat esiin opiskelijavalinnoissa, harjoitteluissa, huumausainetestauksessa, opiskeluoikeuden pidättämisessä, opiskeluoikeuden peruuttamisessa, tietosuojoissa ja jälkiohjauksessa.

Arenen näkemyksen mukaan oppaassa tulee käsitellä ainakin seuraavat kokonaisuudet:

milloin terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä kysymys voi olla opiskelijaksi ottamisen este

miten hakijoille viestitään SORA-aloihin liittyvistä terveydentila- ja toimintakykyvaatimuksista

miten erotetaan ohjaava hakijaviestintä ja varsinainen opiskelijavalinnan oikeudellinen este

milloin huoli opiskelijan toimintakyvystä muuttuu varsinaiseksi SORA-prosessiksi

mitä tietoja voidaan kirjata ennen SORA-prosessin vireilletuloa ja sen aikana

miten opiskelijaa kuullaan ja miten päätökset perustellaan

miten huumausainetestaukseen määrääminen käytännössä toteutetaan

miten osallistumisoikeuden epääminen käytännön tehtävissä ja harjoittelussa päätetään ja kirjataan

miten opiskeluoikeuden pidättäminen suhteutuu opiskeluoikeuden peruuttamiseen

miten rikosrekisteriote pyydetään, tarkastetaan ja käsitellään

mitä tietoja voidaan antaa Lupa- ja valvontavirastolle

mikä on korkeakoulun, harjoittelupaikan, hyvinvointialueen ja opiskeluterveydenhuollon työnjako

miten opiskelijan jälkiohjaus järjestetään ja mihin korkeakoulun vastuu päättyy

miten sääntelyä sovelletaan avoimessa ammattikorkeakoulussa, polkuopinnoissa, erillisissä opinnoissa ja koulutusyhteistyössä

Oppaan valmistelussa tulee olla mukana OKM:n lisäksi STM, OPH, Lupa- ja valvontavirasto, THL, YTHS ja muut opiskeluterveydenhuollon toimijat, ammattikorkeakoulut, yliopistot, ammatillisen koulutuksen järjestäjät, hyvinvointialueet, harjoitteluympäristöjä edustavat tahot sekä opiskelijajärjestöt.

Sosiaali- ja terveysalan osalta STM:n ja valvontaviranomaisten mukanaolo on erityisen tärkeää. Ammattikorkeakoulut eivät voi yksin määritellä, millaiset terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvät tekijät vaarantavat potilas- ja asiakasturvallisuuden harjoittelussa tavalla, jota ei voida kohtuullisin toimin poistaa. Tämä arvio edellyttää yhteistä valtakunnallista tulkintaa.

Oppaan tulee olla soveltamista tukeva valtakunnallinen ohje, ei uusi normikerros. Sen tehtävä on vähentää tulkintaeroja, vahvistaa opiskelijan oikeusturvaa ja tukea korkeakoulujen käytännön työtä.

Muut huomiot esitysluonnoksesta

Arene pitää tärkeänä, että SORA-sääntelyn jatkovalmistelussa erotetaan selkeästi kolme asiaa: opiskelijaksi ottamisen oikeudellinen este, hakijalle annettava ohjaava tieto alan vaatimuksista sekä valmistumisen jälkeinen ammatissa toimiminen.

Opiskelijaksi ottamisen este ei voi perustua yleiseen arvioon siitä, voiko henkilö toimia ammatissa valmistumisen jälkeen. Arvioinnin tulee kohdistua opintojen aikaisiin käytännön tehtäviin ja harjoitteluun sekä niissä sovellettaviin turvallisuusvaatimuksiin. Tämä raja on tärkeä opiskelijoiden yhdenvertaisuuden ja koulutukseen pääsyn oikeuden kannalta.

Samalla hakijoille tulee antaa realistinen tieto SORA-aloihin liittyvistä vaatimuksista. Esimerkiksi sote-alalla opiskelijan tulee ymmärtää, että opintoihin kuuluu harjoitteluja ja käytännön tehtäviä, joissa potilas- ja asiakasturvallisuus, toimintakyky ja ammattietiikka ovat keskeisiä. Tämä tieto tukee hakijan omaa harkintaa ja vähentää tilanteita, joissa ennakoitavissa olevat haasteet nousevat esiin vasta opintojen aikana.

Arene esittää, että korkeakoulujen terveydentila- ja toimintakykyvaatimusten määrittelyyn laaditaan valtakunnallinen prosessi. Yksittäiset ammattikorkeakoulut eivät voi yksin määritellä tutkintokohtaisia kriteerejä, joilla on vaikutuksia opiskelijavalintaan, opiskelijan oikeusturvaan ja yhdenvertaisuuteen. Työ tulee tehdä OKM:n ja STM:n yhteisessä koordinaatiossa.

Arene pitää myös tärkeänä, että Opintopolun ja muiden valtakunnallisten hakija- ja opiskelijatietojärjestelmien kehittämisessä huomioidaan SORA-sääntely. Hakijoille annettavan tiedon tulee olla selkeää, yhdenmukaista ja oikeudellisesti täsmällistä. Korkeakoulujen käytettävissä olevien tietojen tulee puolestaan tukea lainmukaista opiskelijavalintaa ja SORA-menettelyä ilman tarpeetonta arkaluonteisten tietojen käsittelyä.

Arene katsoo, että SORA-uudistus on tarpeellinen ja monilta osin oikeansuuntainen. Esitys antaa ammattikorkeakouluille nykyistä paremmat välineet toimia tilanteissa, joissa opintojen aikainen turvallisuus voi vaarantua. Jatkovalmistelussa tulee kuitenkin vielä varmistaa sääntelyn täsmällisyys, opiskelijan oikeusturva, tietosuoja, jälkiohjauksen vastuunjako, avoimen korkeakoulutuksen rajapinnat sekä toimeenpanon edellyttämät resurssit.

Hyvin toteutettuna uudistus vahvistaa samanaikaisesti opiskelijoiden oikeusturvaa, potilas- ja asiakasturvallisuutta sekä ammattikorkeakoulujen mahdollisuuksia järjestää työelämälähtöistä koulutusta turvallisesti ja yhdenvertaisesti.

Ylönen Nina
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry